

ผลการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีเตาหลอมเหล็กต่อโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล”

Learning Management Results of the Iron Furnace Theory to Prototype Area for Quality of Life Development Project According to the New Theory, Applied to the “Khok Nong Na Model”

ธนวัฒน์ ปิ่นแก้ว^{1*} และคณะ²
(Tanawat Pinkaew et al.)

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีเตาหลอมเหล็กต่อโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีเตาหลอมเหล็ก และ 2) ศึกษาแนวทางที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของการจัดการเรียนรู้ตามโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้บริหารจังหวัด เจ้าหน้าที่ระดับจังหวัดและอำเภอ ผู้รับผิดชอบขยายผลพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิต ครูที่ทำหน้าที่จัดการเรียนรู้ ผู้เข้ารับการอบรม และผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี แบ่งเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 44 คน และการสนทนากลุ่ม จำนวน 74 คน

ผลการวิจัย พบว่า 1) การจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีเตาหลอมเหล็กที่มีความสำคัญมากที่สุด คือ ครู โดยต้องผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรการพัฒนาศักยภาพสู่ระบบเศรษฐกิจพอเพียงมาก่อน เป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์จากการลงมือทำ สามารถถ่ายทอดความรู้ และจัดการเรียนรู้ได้ และ 2) แนวทางที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของการจัดการเรียนรู้ตามโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” คือการกำหนดนโยบายในการพัฒนาศูนย์เรียนรู้การจัดทำหลักสูตรที่เหมาะสมกับคนในแต่ละช่วงวัย การสอนโดยครูที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในเรื่องที่จะสอน การนำสื่อและวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ มาใช้สนับสนุนการจัดการเรียนรู้การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ให้เป็นพื้นที่ต้นแบบการเรียนรู้ และการกำหนดระยะเวลาในการฝึกอบรมให้มีความเหมาะสม

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้ ทฤษฎีเตาหลอมเหล็ก หลักทฤษฎีใหม่ โคก หนอง นา โมเดล

¹ผู้อำนวยการสถาบันการพัฒนาชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย กรุงเทพฯ 10210

Director of Community Development Institute, Community Development Department, Ministry of Interior, Bangkok 10210

²คณะผู้วิจัย ประกอบด้วย 1. อุทัยวรรณ มินสุวรรณ 2. เมทินี น้อยเรือน 3. พงศธร ชินวงศ์ 4. นัฐปรกรณ์ รวีธนาธร

(กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา สถาบันการพัฒนาชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย)

Research and Development Unit, Community Development Institute, Community Development Department, Ministry of Interior, Bangkok 10210

* Corresponding author: cddsatabun@gmail.com

ABSTRACT

The research article of Results of Learning Management based on the Iron Furnace Theory to the Prototype Area for Quality of Life Development Project According to the New Theory, Applied to the “Khok Nong Na Model”, the objectives are 1) to study the results of learning management based on the Iron Furnace Theory, and 2) to study the approach that will lead to the success of learning management according to the prototype area for quality of life development project according to the New Theory, applied to the “Khok Nong Na Model”. The qualitative research methods used in this study, The key informants are provincial executives; provincial and district officials; persons who responsible for the expansion area of the prototype area for quality of life; teachers who responsible for learning management; trainees; and stakeholders in Ubon Ratchathani Province, 44 people for in-depth interviews; and 74 people for focus group discussion.

The results revealed that 1) teachers were the most important factor of learning management according to the Iron Furnace Theory, they must have undergone on training course for agricultural development towards the sufficiency economy system, along with knowledge and experience of practicing and doing, besides, the ability of knowledge instruction may be required, and 2) the guideline that will lead to the success of learning management according to the prototype area for quality of life development project according to the New Theory, applied to the “Khok Nong Na Model”, were as follows: policy formulation of learning center development; curriculum preparation that is suitable for different ages people; instruction of teachers who have competency and experience in subjects of teaching; utilization of various medias and materials to support learning management; development of learning center to be a learning prototype area; and specification of the training course duration appropriately.

Keywords: Learning Management, Iron Furnace Theory, The New Theory, Khok Nong Na Model

Article history:

Received 15 March 2022

Revised 2 May 2022

Accepted 5 May 2022

SIMILARITY INDEX = 6.94 %

1. บทนำ

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2561 – 2580 มีเป้าหมายในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล โดยใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกัน อันจะก่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายตามระยะเวลาที่กำหนด และเป็นยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรกของประเทศไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งต้องนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564) โดยการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนด้วยการใช้แนวคิด “ทฤษฎีใหม่” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ เป็นการจัดการทรัพยากรสำหรับทำมาหากิน คือ ที่ดินและแหล่งน้ำ โดยมีพื้นฐานแนวคิดทางด้านการเกษตรแบบผสมผสานที่มุ่งเน้นระบบเศรษฐกิจแบบการผลิตเพื่อยังชีพ เพื่อให้เกษตรกรมีผลผลิตพอกินตลอดปี ซึ่งเป็นการพัฒนาแนวใหม่สำหรับประชาชนและชุมชนทั่วประเทศ ให้สามารถพึ่งตนเองได้ตามอัตภาพ รวมถึงป้องกันการขาดแคลนน้ำ ในช่วงหน้าแล้งที่มีน้ำน้อยก็สามารถเอาน้ำที่กักเก็บไว้มาใช้ได้โดยไม่ต้องอาศัยชลประทานระบบใหญ่ ตลอดจนในกรณีที่เกิดอุทกภัยก็สามารถฟื้นตัวได้และช่วยเหลือตัวเองได้ในระดับหนึ่ง (มูลนิธิชัยพัฒนา, 2564)

รูปแบบโคก หนอง นา โมเดล ถือเป็นการประยุกต์ใช้ “เกษตรทฤษฎีใหม่” ให้มีความเหมาะสมในแต่ละพื้นที่ตามภูมิสังคม โดยเป็นการออกแบบพื้นที่เพื่อการจัดการน้ำที่ต้องเริ่มจากการรู้จักพื้นที่ของตนเองก่อน และมีความรู้เรื่องภูมิศาสตร์ เป็นการใช้ลักษณะของการคำนวณการระเหยของน้ำ การใช้น้ำ การบำบัดน้ำเสีย โดยน้ำที่ได้มาในแต่ละรอบจะต้องนำไปวางแผนการผลิต ทั้งในเรื่องของการปรับปรุงดินและการผลิตอาหารให้เพียงพอต่อการบริโภค โดยจะต้องสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับชุมชนอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังต้องมีการปรับพื้นที่ เพื่อสร้างแหล่งกักเก็บน้ำ วางแผนปลูกข้าว ปลูกพืชอายุสั้นอายุยาว เลี้ยงปลา เลี้ยงไก่ นำพลังงานหมุนเวียนมาใช้ในพื้นที่ โดยเฉพาะพลังงานชีวมวล ซึ่งเมื่อที่ดินดังกล่าวมีแหล่งอาหารที่สมบูรณ์และมีแหล่งน้ำเพียงพอแล้ว เมื่อฝนตกลงมาก็จะมีน้ำไหลเข้าไปยังหนอง สัตว์น้ำที่อาศัยอยู่ก็จะได้วางไข่ในพื้นที่ที่ปลอดภัยตามธรรมชาติ ซึ่งก็จะก่อให้เกิดผลผลิตตามมา เป็นการสร้างรายได้อีกทางหนึ่ง (พิเชฐ โสวิทยสกุล, 2562)

จากวิกฤตการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่เกิดขึ้น ทำให้เศรษฐกิจไทยตกต่ำ ทำให้เกิดปัญหาคนว่างงานเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังมีปัญหายับยั้งวิถีทางธรรมชาติที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งมีตำแหน่งและลักษณะทางภูมิศาสตร์เป็นแอ่งกระทะ เป็นจุดหลักในการรับน้ำมาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนและล่าง รวมทั้งการขยายตัวของความเป็นเมืองที่ขวางเส้นทางน้ำที่ส่งผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม ก่อให้เกิดทั้งภัยแล้ง และภัยน้ำท่วม ด้วยเหตุนี้ประชาชนในจังหวัดอุบลราชธานีจึงเกิดความตื่นตัวในการแก้ปัญหาความอดอยาก ยากจน และต้องหาทางรอดในช่วงที่เกิดวิกฤตการณ์โรคระบาด และภัยพิบัติดังกล่าว จึงเป็นสาเหตุให้มีครัวเรือนซึ่งเป็นเจ้าของแปลงมากกว่า 3,000 แปลง ในพื้นที่สมัครเข้าร่วมโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” (กรมการพัฒนาชุมชน, 2564) โดยจุดเริ่มต้นสำคัญและเป็นหัวใจของการดำเนินโครงการ ได้แก่ กิจกรรมการฝึกอบรมเพิ่มทักษะระยะสั้นการพัฒนากสิกรรมสู่ระบบเศรษฐกิจพอเพียง รูปแบบ “โคก หนอง นา โมเดล” ซึ่งในกระบวนการจัดการเรียนรู้ได้ออกแบบกระบวนการฝึกอบรมโดยใช้แนวคิดทฤษฎีเตาหลอมเหล็กมาประยุกต์ใช้ (มูลนิธิกสิกรรมธรรมชาติ, 2561)

จากความสำคัญที่กล่าวมา คณะผู้วิจัยจึงดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับผลการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีเตาหลอมเหล็กต่อโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” ซึ่งผลการวิจัยจะทำให้ทราบถึงผลการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีเตาหลอมเหล็ก และแนวทาง

ความสำเร็จของการจัดการเรียนรู้โครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” ที่สามารถนำไปปรับประยุกต์ในการจัดการเรียนรู้ตามหลักกิจกรรม ธรรมชาติในพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป ซึ่งสอดคล้องต่อเป้าหมายและวิสัยทัศน์ของกรมการพัฒนาชุมชน “เศรษฐกิจ ฐานรากมั่นคง และชุมชนพึ่งตนเองได้ ภายในปี 2565”

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีเตาหลอมเหล็ก
2. เพื่อศึกษาข้อมูลแนวทางที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของการจัดการเรียนรู้โครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบ การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล”

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เพื่อให้การศึกษابرร่ววัตถุประสงค์ของการวิจัย และเป็นการสร้างความเข้าใจ ในประเด็นต่าง ๆ ของการศึกษา ผู้วิจัยจึงได้ทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่ เกี่ยวข้อง โดยประกอบด้วย รายละเอียดดังนี้

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีใหม่

แนวคิด “ทฤษฎีใหม่” เป็นส่วนหนึ่งของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ชี้ให้เห็นถึงการจัดการ ทรัพยากร สำหรับทำมาหากิน คือ ที่ดินและแหล่งน้ำ ซึ่งถือว่าเป็นรูปแบบของการทำเกษตรกรรมรูปแบบหนึ่ง ที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงพระราชทานให้กับ ประชาชนคนไทยนำไปใช้ปฏิบัติเพื่อการดำรงชีพ ทฤษฎีใหม่มีพื้นฐานแนวคิดทางด้านการเกษตรแบบ ผสมผสาน โดยมุ่งเน้นระบบเศรษฐกิจแบบการผลิตเพื่อยังชีพ เพื่อให้เกษตรกรมีผลผลิตพอกินตลอดปี หลังจากนั้นผลผลิตที่เหลืออาจนำมาแปรรูปหรือนำมาจำหน่าย เพื่อเพิ่มพูนรายได้ให้กับเกษตรกรได้อีกทาง หนึ่ง ซึ่งทฤษฎีใหม่นี้เป็นการบูรณาการศาสตร์แขนงต่าง ๆ เข้าด้วยกัน อาทิ การเกษตร การอุตสาหกรรมและ เทคโนโลยี การบริหารจัดการ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ซึ่งเป็นการพัฒนาแนว ใหม่สำหรับประชาชนและชุมชนทั่วประเทศในอันที่จะก้าวไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดี (มูลนิธิชัยพัฒนา, 2564)

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับ โคก หนอง นา โมเดล

เป็นการประยุกต์และนำหลักทฤษฎีใหม่ไปปฏิบัติ โดยมูลนิธิกิจกรรมธรรมชาติ ได้อธิบายถึง “โคก หนอง นา” ซึ่งเป็นโมเดลต้นแบบที่สถาบันเศรษฐกิจพอเพียงและมูลนิธิกิจกรรมธรรมชาติได้น้อมนำพระราช ดำรัสของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ในการทำเกษตร ทฤษฎีใหม่ มาใช้บริหารจัดการน้ำและพื้นที่การเกษตรผนวกกับภูมิปัญญาชาวบ้านได้อย่างสอดคล้องกัน โดย แบ่งพื้นที่ออกเป็นสัดส่วน 30:30:30:10 ประกอบด้วย ร้อยละ 30 เป็นแหล่งน้ำ จากการขุดบ่อหนองน้ำและ คลองไส้ไก่ ร้อยละ 30 ทำนาปลูกข้าว ร้อยละ 30 ทำโคกหรือป่า และร้อยละ 10 เพื่ออยู่อาศัยและเลี้ยงสัตว์ เช่น ไก่ ปลา วัว และควาย เป็นต้น ทุกอย่างทั้งหมดนี้อยู่รวมกันบูรณาการเป็นวนเกษตร ทางมูลนิธิกิจกรรม ธรรมชาติ ได้อธิบายให้ชาวบ้านเข้าใจแนวคิดนี้อย่างง่าย ๆ โดยเรียกว่า “โคก หนอง นา” ผสานกับการ ออกแบบพื้นที่ด้วยภูมิสังคม ภาวะภูมิสังคม ถือเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญของการออกแบบพื้นที่ (ศูนย์เทคโนโลยี อิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ, 2564)

2.3 แนวคิดการพัฒนามนุษย์ด้วยทฤษฎีเตาหลอมเหล็ก

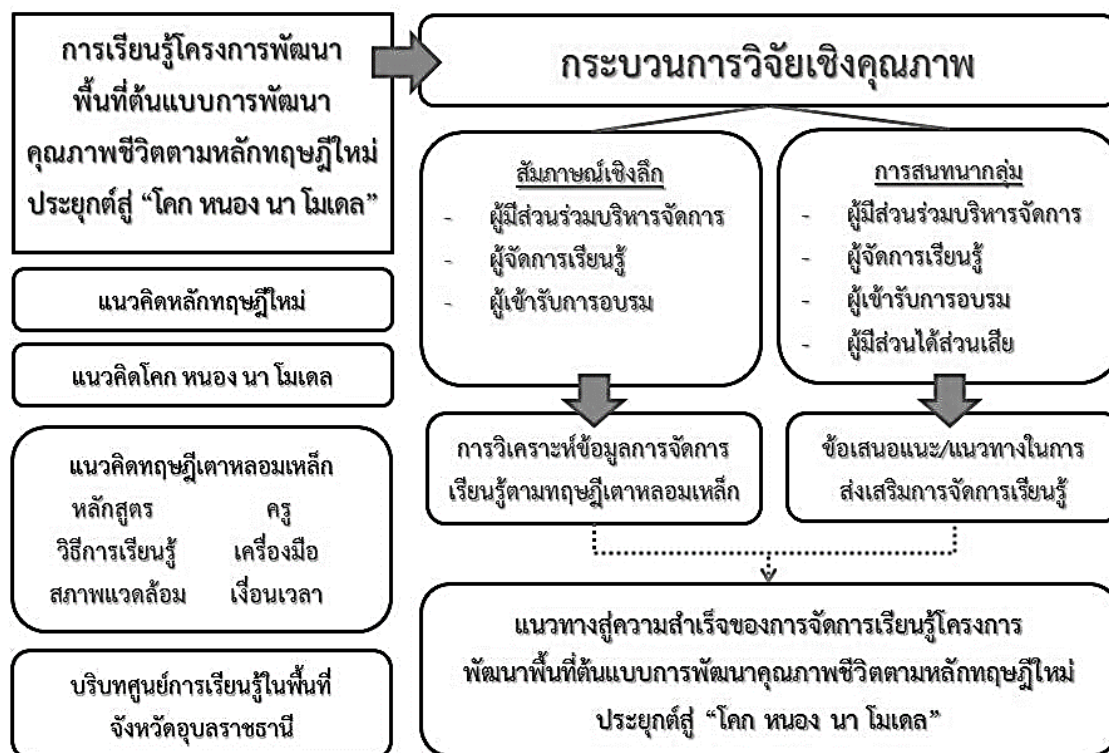
แนวคิดการพัฒนามนุษย์ด้วยทฤษฎีเตาหลอมเหล็ก เป็นแนวคิดหนึ่งที่มีความเกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งมีที่มาจากพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ได้ทรงชี้แนะแนวทางทำงาน ในการพัฒนาคนแก่ ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล ให้เห็นว่า การที่เศษเหล็กธรรมดาที่ไม่มีคุณค่ามากนัก จะกลายมาเป็นดาบที่งดงามนั้น ต้องผ่านความร้อนซึ่งเปรียบได้กับอุปสรรคต่าง ๆ มากมาย ทั้งความเจ็บปวด ความทุกข์ทรมาน กว่าจะทำให้เศษเหล็กนั้นมีคุณค่าที่สูงมากขึ้น (สุเมธ ตันติเวชกุล, 2543) ต่อมา ดร.วิวัฒน์ ศัลยกำธร ประธานสถาบันเศรษฐกิจพอเพียง ได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการฝึกอบรมหลักสูตรกิจกรรมธรรมชาติ โดยยึดหลัก “เข้าบรรยาย ป่าพาทำ คำสรุป” และออกแบบหลักสูตรให้เหมาะสมกับสถานการณ์ เหมาะกับคน และเหมาะสมกับผู้จัดการเรียนรู้ โดยเปรียบกระบวนการฝึกอบรมดังกล่าวเสมือนเตาหลอม เปรียบคนได้กับเหล็กและการหลอม คือ การฝึกอบรม ส่วนคนที่ผ่านการหลอมแล้วจะได้ผลเป็นอย่างไรขึ้นอยู่กับวิธีการคัดเลือกคนในกระบวนการสรรหาแล้ว ต้องใช้กิจกรรมดี ๆ ที่ฝึกและหล่อหลอมให้เป็นคนดี มีวินัย ซึ่งกระบวนการฝึกอบรมนั้น ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักสูตร ครู วิธีการเรียนรู้ เครื่องมือ สภาพแวดล้อม และเงื่อนไข จึงจะทำให้การเรียนรู้ประสบความสำเร็จได้ (มูลนิธิกิจกรรมธรรมชาติ, 2561)

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ณัฐชัย จันทชุม และคณะ (2561) ดำเนินการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุมชนต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาบ้านปลาบู่ ตำบลหนองแสง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดมหาสารคาม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบชุมชนในการใช้ชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ผลการวิจัย พบว่า บ้านปลาบู่ ได้นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวคิดในการดำเนินชีวิต ซึ่งเป็นไปตามความจำเป็นขั้นพื้นฐานของมนุษย์ หรือ “ปัจจัยสี่” ซึ่งเกี่ยวข้องใน 3 ระดับ ประกอบด้วย ความพอเพียงระดับครัวเรือน (บริโศคตามความต้องการเท่าที่จำเป็น การลดรายจ่าย การทำบัญชีครัวเรือน สามารถพึ่งตนเองได้) ความพอเพียงระดับชุมชน (การรวมกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ร่วมกันในการพัฒนาอาชีพ/ลงทุน ร่วมทำกิจกรรม ของชุมชน) และความพอเพียงในระดับที่สร้างเครือข่ายร่วมกับองค์กรภายนอกที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

รวมพร มินานนท์ และคณะ (2556) ดำเนินการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการเรียนการสอนในกระบวนการหลักการ และเทคนิคการพยาบาลภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสายบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการเรียนและการสอน รวมถึงการประเมินผลกระบวนการหลักการและเทคนิคการพยาบาลภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านผู้สอน และปัจจัยด้านผู้เรียน มีผลในเชิงบวกที่สนับสนุนการเรียนรู้ในรายวิชาหลักการและเทคนิคทางการพยาบาลทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ โดยครูผู้สอนต้องเป็นผู้มีประสบการณ์ มีลำดับขั้นในการสอนอย่างเหมาะสม ส่วนการนิเทศงานต้องเป็นกัลยาณมิตร กระตุ้นให้ผู้เรียนมีทัศนคติเชิงบวกต่อวิชาชีพ ในขณะที่ปัจจัยด้านผู้เรียนนั้น ผู้เรียนจะต้องมีความสนใจทบทวนเนื้อหาวิชาตลอดเวลา รวมถึงทดลองฝึกฝนปฏิบัติด้วยตนเอง

กรอบดำเนินการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบดำเนินการวิจัย

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ผู้ให้ข้อมูลหลัก

คณะผู้วิจัยคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวนทั้งสิ้น 74 คน โดยมีหลักเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. ผู้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ จำนวน 9 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารระดับจังหวัด ได้แก่ ผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานี หรือผู้แทนที่ได้รับมอบหมาย พัฒนาการจังหวัด ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนอุบลราชธานี ผู้อำนวยการกลุ่มงานยุทธศาสตร์การพัฒนาชุมชน พัฒนาการอำเภอ และนักวิชาการพัฒนาชุมชนระดับจังหวัดและอำเภอ

2. ผู้จัดการเรียนรู้ จำนวน 5 คน ประกอบด้วย ผู้รับผิดชอบจุดขยายผลพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” และตัวแทนครูที่ทำหน้าที่จัดการเรียนรู้ในพื้นที่ทั้ง 3 แห่ง ได้แก่ ศูนย์เรียนรู้ทุนชุมชนตำบลท่าช้าง อำเภอสว่างวีระวงศ์ ศูนย์พุทธธรรมพรหมจริยญาณ ปาดงใหญ่วังอ้อ อำเภอเขื่องใน และศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนอุบลราชธานี อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี

3. ผู้เข้ารับการอบรม จำนวน 30 คน ที่ผ่านการฝึกอบรมเพิ่มทักษะระยะสั้นการพัฒนากสิกรรมสู่ระบบเศรษฐกิจพอเพียง รูปแบบ “โคก หนอง นา โมเดล” จากศูนย์การเรียนรู้ในจังหวัดอุบลราชธานี ทั้ง 3 แห่ง ได้แก่ ศูนย์เรียนรู้ทุนชุมชนตำบลท่าช้าง อำเภอสว่างวีระวงศ์ ศูนย์พุทธธรรมพรหมจริยญาณ ปาดงใหญ่วังอ้อ อำเภอเขื่องใน และศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนอุบลราชธานี อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี

4. ผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder) จำนวน 30 คน ที่มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้กิจกรรมฝึกอบรมจากศูนย์การเรียนรู้ในจังหวัดอุบลราชธานี ทั้ง 3 แห่ง ได้แก่ ศูนย์เรียนรู้ทุนชุมชนตำบลท่าช้าง อำเภอสว่างวีระวงศ์ ศูนย์พุทธธรรมพรหมจริยญาณป่าดงใหญ่วังอ้อ อำเภอเขื่องใน และศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนอุบลราชธานี อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การสัมภาษณ์เชิงลึก ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แยกตามประเด็นการมีส่วนร่วม 3 กลุ่ม ได้แก่ แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ จำนวน 9 คน แบบสัมภาษณ์ผู้จัดการเรียนรู้ จำนวน 5 คน และแบบสัมภาษณ์ผู้เข้ารับการอบรม จำนวน 30 คน รวมทั้งสิ้น 44 คน

2. การสนทนากลุ่ม (Focus Group) เป็นแบบกำหนดประเด็นคำถามอย่างมีโครงสร้าง และทำการบันทึกแบบประเด็นการสนทนา โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามแต่ละประเภทของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ประกอบด้วย ผู้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ จำนวน 9 คน ผู้จัดการเรียนรู้และผู้เข้ารับการอบรม จำนวน 35 คน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 30 คน รวมทั้งสิ้น 74 คน

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยประสานงานโดยหนังสือถึงจังหวัดอุบลราชธานี และศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนอุบลราชธานี เพื่อขออนุญาตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกและจัดเวทีสนทนากลุ่มย่อยใน 3 พื้นที่ดำเนินการวิจัย ได้แก่ ศูนย์เรียนรู้ทุนชุมชนตำบลท่าช้าง อำเภอสว่างวีระวงศ์ จังหวัดอุบลราชธานี ศูนย์พุทธธรรมพรหมจริยญาณป่าดงใหญ่วังอ้อ อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี และศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนอุบลราชธานี อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี โดยดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลหลักรายบุคคล จำนวน 1 ครั้ง และดำเนินการจัดเวทีสนทนากลุ่มย่อยทั้ง 3 กลุ่ม จำนวน 1 ครั้ง และรวบรวมข้อมูลโดยการจดบันทึกในสมุดบันทึกและขออนุญาตบันทึกเสียงจากผู้ให้ข้อมูลหลัก

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ มาสรุปประเด็นโดยวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และทำการเรียบเรียงจัดแยกประเด็นด้วยวิธีการสรุปข้อมูลในแต่ละประเด็นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย อภิปรายผลข้อมูลตามทฤษฎีและปรากฏการณ์ เพื่อสร้างข้อสรุปและข้อเสนอแนะ

4. ผลการวิจัย

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีเตาหลอมเหล็ก

1. **หลักสูตร** การจัดการเรียนรู้ในด้านหลักสูตร มีประเด็นของการจัดการเรียนรู้ที่กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญ ประกอบด้วย การจัดการเรียนรู้ที่มีต้นแบบมาจากหลักสูตรกลไกกรมสู่ระบบเศรษฐกิจพอเพียง การเรียนรู้การน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติในรูปแบบ “โคก หนอง นา โมเดล” การพัฒนาพื้นที่ชุมชนต้นแบบ “โคก หนอง นา โมเดล” การทำเกษตรกรรมวิถีดั้งเดิม และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ การเรียนรู้ด้วยการฝึกปฏิบัติฐานเรียนรู้ และการเอามื้อสามัคคี การจัดการเรียนรู้ ตามบริบทพื้นที่ของศูนย์การเรียนรู้ การพัฒนาตนเองด้วยการฝึกระเบียบวินัย การสร้างเครือข่ายการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และการขยายผล และต่อยอดองค์ความรู้สู่การปฏิบัติ

2. **ครู** การจัดการเรียนรู้ในด้านครู มีประเด็นของการจัดการเรียนรู้ที่กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญ คือ ครูผู้สอน ทั้ง ครูกระบวนการ ครูพาทำ และครูประจำฐานเรียนรู้ ต้องมีความรู้ตามศาสตร์พระราชารูปแบบ “โคก หนอง นา โมเดล” ต้องเป็นผู้ได้รับการฝึกอบรมหลักสูตรการพัฒนาหลักสูตรสู่ระบบเศรษฐกิจพอเพียง ต้องบูรณาการร่วมกับเครือข่าย ปราชญ์ชาวบ้าน มุ่งเน้นการฝึกปฏิบัติแบบมีส่วนร่วม มีประสบการณ์

จากการลงมือทำ จัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีเตาหลอมเหล็ก มีความเข้มงวดในระเบียบวินัยและ ตรงต่อเวลา และคอยกระตุ้นให้เห็นความสำคัญของการฝึกอบรม

3. วิธีการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ในด้านวิธีการเรียนรู้ มีประเด็นของการจัดการเรียนรู้ที่กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญ คือ วิธีการเรียนรู้ในแต่ละวันของการฝึกอบรม ประกอบด้วยขั้นตอน ได้แก่ การบรรยาย การสาธิต การลงมือฝึกปฏิบัติ การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การสรุปงานและการนำเสนอ ตามลำดับ

4. เครื่องมือ การจัดการเรียนรู้ในด้านเครื่องมือ มีประเด็นของการจัดการเรียนรู้ที่กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญ คือ ในการฝึกอบรม จะมีการนำเครื่องมือต่าง ๆ มาใช้สนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เข้ารับการอบรม ระหว่างการฝึกอบรม ได้แก่ ป้ายไว้นิส นิทรรศการต่าง ๆ เป็นต้น มีวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้สำหรับฝึกปฏิบัติ อาทิ อุปกรณ์ชุดดิน เมล็ดพันธุ์พืช เป็นต้น รวมถึงการใช้สื่อรูปแบบต่าง ๆ เพื่อสร้างความรู้และสร้างพลังใจในการทำงาน อาทิ สื่อออนไลน์ (เฟซบุ๊ก ยูทูบ) รายการโทรทัศน์ วิทยุทัศน์ เป็นต้น

5. สภาพแวดล้อม การจัดการเรียนรู้ในด้านสภาพแวดล้อม มีประเด็นของการจัดการเรียนรู้ที่กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญ คือ พื้นที่ฝึกปฏิบัติ มีพื้นที่ต้นแบบต่อการเรียนรู้และการฝึกปฏิบัติ มีฐานการเรียนรู้ และมีสภาพพื้นที่ใกล้เคียงกับพื้นที่แปลงของผู้เข้ารับการอบรม สำหรับห้องประชุมมีบรรยากาศที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” จำนวนห้องน้ำเพียงพอต่อผู้เข้ารับการอบรม ห้องพักมีความเหมาะสมต่อการพักอาศัยระหว่างการเรียนรู้ อาหารและสถานที่รับประทานอาหาร มีความสะอาด ถูกสุขอนามัย สำหรับสภาพแวดล้อม อื่น ๆ ได้แก่ มีรถพยาบาล และมีการบูรณาการระหว่างหน่วยงานในการดูแลรักษาพยาบาลระหว่างการเรียนรู้

6. เวลา การจัดการเรียนรู้ในด้านเวลา มีประเด็นของการจัดการเรียนรู้ที่กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญ ซึ่งส่วนใหญ่มองในแง่ของปัญหา คือ ระยะเวลาในการเรียนรู้แต่ละวันมากเกินไป ระยะเวลาการบรรยายและการฝึกปฏิบัติไม่สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาที่มีความเข้มข้น รวมถึง การจัดเรียงลำดับหัวข้อวิชาการบรรยายไม่มีความสัมพันธ์กัน

จากผลการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มจากกลุ่มตัวอย่างในภาพรวม พบว่า ประเด็นตามแนวทางการจัดการเรียนรู้ด้วยทฤษฎีเตาหลอมเหล็กที่มีความสำคัญมากที่สุด ได้แก่ ครู ซึ่งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า ถ้าครูมีความรู้ มีประสบการณ์ พาลงมือฝึกปฏิบัติ และมีความพร้อมในการถ่ายทอดความรู้แล้วองค์ประกอบอื่น ๆ จึงจะสนับสนุนให้การจัดการเรียนรู้ประสบความสำเร็จได้ ในประเด็นรองลงมา ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ด้วยทฤษฎีเตาหลอมเหล็กทุกด้าน ประกอบด้วย หลักสูตร ครู วิธีการเรียนรู้ เครื่องมือ สภาพแวดล้อม และเวลา ล้วนมีความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ทุกปัจจัย เนื่องจากในแต่ละประเด็นมีความเกี่ยวข้องและเชื่อมโยงถึงกัน หากขาดประเด็นใดประเด็นหนึ่ง ก็จะส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการเรียนรู้ในภาพรวม

4.2 ข้อมูลแนวทางที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของการจัดการเรียนรู้โครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล”

1. การกำหนดนโยบายในการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ การนำข้อมูลมาประกอบการจัดทำแผนชุมชน เพื่อพัฒนาและยกระดับศูนย์การเรียนรู้แบบบูรณาการร่วมกัน การจัดการเรียนรู้โดยยึดหลักการกระจายรายได้ให้แก่คนในหมู่บ้านและชุมชนใกล้เคียง และการบำรุงรักษาและพัฒนาศูนย์การเรียนรู้

2. หลักสูตร ควรจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ สังคมวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น สร้างหลักสูตรให้เหมาะสมกับช่วงวัยของผู้เข้ารับการอบรมหรือผู้ที่สนใจเข้ามาศึกษาเรียนรู้ มีเนื้อหาวิชาตั้งแต่

กระบวนการเตรียมพื้นที่ การผลิต การเก็บเกี่ยว การแบ่งปัน และการจำหน่ายแจก จัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้น การสร้างแรงบันดาลใจในการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและหลักกิจกรรมธรรมชาติไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต มีการบูรณาการทำงานร่วมกัน และนำแผนชุมชนและความต้องการของชุมชนมาร่วมในการจัดทำหลักสูตรการเรียนรู้เพื่อให้เป็นหลักสูตรที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชน ทำให้คนในชุมชนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของศูนย์การเรียนรู้ร่วมกัน

3. ครู ควรผ่านการฝึกอบรมมาก่อน มีการจัดการเรียนรู้โดยดึงศักยภาพของผู้เข้ารับการอบรมเข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนรู้ และนำปราชญ์ชุมชนเข้ามาร่วมถ่ายทอดความรู้ตามหลักกิจกรรมธรรมชาติ

4. วิธีการเรียนรู้ ควรจัดการเรียนรู้ด้วยการบรรยาย การสาธิต การฝึกปฏิบัติ การแลกเปลี่ยน ประสบการณ์ระหว่างผู้เข้ารับการอบรมด้วยกัน และจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ศูนย์การเรียนรู้

5. เครื่องมือ ควรใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายและมีความเหมาะสม ทั้งสื่อบุคคล สื่อธรรมชาติ และสื่อวัตถุสำหรับจัดการเรียนรู้

6. สภาพแวดล้อม ควรบริหารจัดการพื้นที่ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ โดยให้ชุมชนเข้ามาใช้ประโยชน์จากพื้นที่ร่วมกัน พัฒนาให้เป็นพื้นที่ออกกำลังกาย มีการกำหนดช่วงเวลาในการเข้ามาศึกษาเรียนรู้ในแต่ละวัน และมีที่พักอาศัยให้ผู้เข้ารับการอบรมภายในศูนย์การเรียนรู้ เพื่อพัฒนาให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ต้นแบบครบวงจร

7. เว้นเวลา กำหนดระยะเวลาในการเรียนรู้ให้มีความเหมาะสมกับช่วงวัย และภาวะสุขภาพของผู้เข้ารับการอบรมมีเนื้อหาวิชาที่มีความเหมาะสมกับระยะเวลาในการเรียนรู้ และกำหนดช่วงเวลาในการฝึกปฏิบัติให้มีความเหมาะสม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้

5. สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุป และอภิปรายผล

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นถึงผลการจัดการเรียนรู้ ตามทฤษฎีเตาหลอมเหล็ก และชุดข้อมูลที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของการจัดการเรียนรู้โครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” โดยกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้ได้ให้ความสำคัญมากที่สุดกับองค์ประกอบตามทฤษฎีเตาหลอมเหล็กด้านครูที่ทำหน้าที่จัดการเรียนรู้ โดยครูต้องเป็นผู้ที่ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรการพัฒนาหลักสูตรระบบเศรษฐกิจพอเพียงมาก่อน มีความรู้และประสบการณ์จากการลงมือทำ จึงจะสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้และประสบการณ์ เพื่อให้กับผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ความเข้าใจตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” แต่อย่างไรก็ตาม ทุกองค์ประกอบของทฤษฎีเตาหลอมเหล็กก็มีความสำคัญเพื่อให้การจัดการเรียนรู้ประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับแนวคิดของประไพ ฉลาดคิด (2548) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของการสอนว่า ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ผู้สอน ผู้เรียน กิจกรรมการเรียนการสอน และบริบทในการเรียนการสอน โดยครูหรือผู้สอนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งต่อการสอน เพราะต้องเป็นผู้รู้หลักสูตรและนำเนื้อหาสาระมาดำเนินการสอน มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในบทเรียนและหลักสูตร นอกจากนั้น ครูยังต้องมีความสามารถใช้สื่อประกอบการสอน นอกจากนี้สภาพแวดล้อมทั้งในและนอกห้องเรียนก็มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องคำนึงถึง อัน

สำหรับข้อมูลที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของการจัดการเรียนรู้โครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” เกี่ยวข้องกับนโยบายเพื่อกำกับทิศทางการพัฒนาและยกระดับศูนย์การเรียนรู้ โดยมุ่งให้ผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่เข้ามาใช้ประโยชน์จากพื้นที่ มีการบูรณาการทำงาน เพื่อสร้างความรู้สึกร่วมกันในการเป็นเจ้าของศูนย์การเรียนรู้ร่วมกัน ส่วนหลักสูตรต้องมีความหลากหลาย และสอดคล้องกับบริบทพื้นที่ สังคมวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่นเดียวกับครูที่ต้องผ่าน

การเรียนรู้หรือการฝึกอบรมมาก่อน และมีการลงมือปฏิบัติให้เห็นผลเชิงรูปธรรม อีกทั้งควรใช้เครื่องมือที่หลากหลาย ทั้งสื่อบุคคล สื่อธรรมชาติ สื่อวัตถุ สื่อบันทึก สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และวัสดุอุปกรณ์ที่มีความพร้อมสำหรับการลงมือฝึกปฏิบัติ ควรสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ที่ดี มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ แต่อย่างไรก็ตาม หากมองในมิติของความยั่งยืน ประชาชนควรจะได้เข้ามาใช้ประโยชน์จากพื้นที่ศูนย์การเรียนรู้ ทั้งการเข้ามาใช้พื้นที่ในการทำเกษตรกรรมในรูปแบบ “โคก หนอง นา โมเดล” เป็นพื้นที่ออกกำลังกาย และเป็นสถานที่แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ต่าง ๆ ของชุมชน เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ชุมชนแบบครบวงจร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุวดี วรวิทย์พินิต และคณะ (2560) ที่ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการศูนย์เรียนรู้วิถีเมืองเพชรตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผลการวิจัย พบว่า ศูนย์การเรียนรู้มีบทบาทสำคัญในการให้ความรู้ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่ ซึ่งรูปแบบการจัดการศูนย์การเรียนรู้วิถีเมืองเพชร มีการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนาขยายผล ได้แก่ “PETCH Model” ซึ่งมี 5 องค์ประกอบที่สำคัญ ประกอบด้วย การมีส่วนร่วม (P: Participation) ความพอเพียง (E: Evolution enough) การนำเทคโนโลยีและหลักวิทยาศาสตร์มาปฏิบัติ (T: Technology) ชุมชน (C: Community) และ ความกลมกลืน (H: Harmony)

5.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. กำหนดนโยบายการพัฒนายกระดับศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และสร้างกลไกการปรับปรุงศูนย์การเรียนรู้เพื่อใช้ประโยชน์ โดยมุ่งเน้นการบูรณาการทำงานร่วมกันทั้ง 7 ภาค ได้แก่ ภาครัฐ ภาควิชาการ ภาคศาสนา ภาคประชาชน ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และภาคสื่อมวลชน เพื่อให้ศูนย์การเรียนรู้เป็นสถานที่ศึกษาเรียนรู้ชุมชนอย่างยั่งยืน
2. ควรปรับปรุงหลักสูตรให้มีความหลากหลาย และมีความเหมาะสมกับช่วงเวลาของแต่ละกลุ่มเป้าหมายช่วงวัยและภาวะสุขภาพของผู้เข้ารับการอบรมโดยเฉพาะอย่างยิ่งวัยสูงอายุ
3. ครูที่ทำหน้าที่จัดการเรียนรู้ด้วยการถ่ายทอดองค์ความรู้ พาดู และพาลงมือปฏิบัติ จำเป็นต้องคัดเลือกผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจ ความเชี่ยวชาญ และมีจิตวิญญาณของความเป็นครู โดยยึดมั่นในหลักการ “แม่บทฤษฎี มีจิตวิญญาณ ประสานเขียน” เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความเชื่อมั่น ศรัทธา และสามารถนำความรู้ไปปฏิบัติได้อย่างแท้จริง

5.3 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรมีการกำหนดพื้นที่ในการดำเนินงานวิจัยเป็นพื้นที่หลักเพียงแห่งเดียว เพื่อจะแสดงให้เห็นผลการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ และการดำเนินงานในรูปแบบการบูรณาการที่ส่งผลให้การจัดการเรียนรู้ประสบความสำเร็จ
2. ดำเนินการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อจะแสดงให้เห็นถึงผลของการจัดการเรียนรู้จากกลุ่มเป้าหมายที่เข้ารับการฝึกอบรมได้ครอบคลุม และชัดเจนมากยิ่งขึ้น
3. กำหนดประเด็นการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่แปลงของตนเอง เพื่อจะได้ทราบผลของการจัดการเรียนรู้กับการนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- กรมการพัฒนาชุมชน. (2564). การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีใหม่สู่ โคม หนอง นา โมเดล แห่งน้ำใจและความหวัง กรมการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด สำนักพิมพ์ต้นฉบับ (2018).
- ณัฐชัย จันทชุม, อีรดา นามไผ่ และวรรณชนก จันทชุม. (2561). การพัฒนาชุมชนต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. 12(2). 387-396.
- ประไพ ฉลาดคิด. (2548). หลักการสอน. กรุงเทพฯ: เกษมศรี ซี.พี.
- พิเชฐ โสวิทยสกุล. (2562). เอกสารการบรรยาย การขับเคลื่อนสืบสานศาสตร์พระราชาสู่เป้าหมายความยั่งยืนของโลก. กรุงเทพฯ : การไฟฟ้าฝ่ายผลิต.
- มูลนิธิสิทธิมนุษยชน. (2561). กลไกมนุษยชน การแปลงปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติแบบคนจน. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ตะวันออก.
- มูลนิธิชัยพัฒนา. (2564). เทคโนโลยีใหม่ขั้นต้น การจัดสรรพื้นที่อยู่อาศัยและที่ทำกิน [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2564. จาก <https://www.chaipat.or.th/2010-06-03-03-39-51.html/>
- รวมพร มินานนท์ จินตนา พรสัมฤทธิ์โชค จิราพัชร ปัญญาดี อัญพัชญ์ วิวัฒน์กมลชัย และชญาณิศา เขมทัสน์. (2556). ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการเรียนการสอนในกระบวนวิชาหลักการและเทคนิคการพยาบาลภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี เชียงใหม่. พยาบาลสาร. 40(4). 126-138.
- ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ. (2564). การบริหารจัดการน้ำ ด้วย “โคก หนอง นา โมเดล” [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2564. จาก <https://www.nectec.or.th/news/news-pr-news/khoknongna.html/>
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2564). ข่าวสภาพัฒน์ เรื่อง เศรษฐกิจไทยไตรมาสแรก และแนวโน้มปี 2564 [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2564. จาก https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=11559/
- สุเมธ ตันติเวชกุล. (2543). ได้เบื้องพระยุคลบาท. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : มติชน.
- สุภูมิ วรวิทย์พินิต, วรรณวีร์ บุญคุ้ม และนรินทร์ สังข์รักษา. (2560). การพัฒนารูปแบบการจัดการศูนย์การเรียนรู้วิถีเมืองเพชรตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. วารสารอิเล็กทรอนิกส์ Veridian มหาวิทยาลัยศิลปากร. 10(2). 1657-1674.